

KARAKOL CEMİYETİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Sinan YILDIRMAZ

İSTANBUL – 2023

ÖZ

KARAKOL CEMİYETİ

MURAT BARIŞ*

Osmanlı'da Millî Mücadele döneminde halkın ve ülkenin güvenliği için kurulan Karakol Cemiyeti, önemli istihbarat faaliyetlerinde bulunarak, Millî Mücadele'ye büyük katkılar sağlamış gizli bir örgüt olarak tarihe geçmiştir. Bu çalışmada, arşiv belgeleri ışığında, cemiyetin kuruluş tarihi, nerede ve nasıl kurulduğu, kuruluş amacı, yazılı ve görsel belgelerle desteklenerek ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karakol Cemiyeti, Osmanlı'da İstihbarat, İttihat ve Terakki Fırkası, Millî Mücadele, Baha Sait Bey

ABSTRACT

POLICE STATION

MURAT BARIS

The Karakol Society, which was established for the security of the people and the country during the National Struggle period in the Ottoman Empire, has gone down in history as a secret organization that has made great contributions to the National Struggle by carrying out important intelligence activities. In this study, in the light of archive documents, the date of establishment of the society, where and how it was founded, the purpose of its establishment, will be discussed by supporting written and visual documents.

Keywords: Karakol Cemiyeti, Intelligence in the Ottoman Empire, Committee of Union and Progress, National Struggle, Baha Sait Bey

* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi

GİRİŞ

Tarih boyunca devletler, bilgiye duyulan ihtiyaçtan dolayı, ülke içinde ve ülkeler arasında istihbaratın sağlanması amacıyla çeşitli örgütler kurmuşlardır.

Karakol Cemiyeti de 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, Osmanlı İmparatorluğu'nun zorlu koşullarında ülkenin güvenliğini ve toplum düzenini sağlamak için kurulmuş, toplumun her kesiminden gönüllülerden oluşan bir teşkilattir. Amacı, halkın güvenliği için gerekli önlemleri almak, askeri ve istihbarat faaliyetlerinde bulunmak ve toplumun düzenini sağlamaktır. Özellikle I. Dünya Savaşı sırasında faaliyet gösteren cemiyet, halkın güvenliği için mücadele etmiş ve ülkenin düzenini korumaya çalışmıştır.

Enver Paşa 1913 yılında İttihatçı subaylarla birlikte ‘‘Teşkilat-ı Mahsusa’yı kurana kadar Osmanlı’da ciddi bir istihbarat örgütü olmamıştır. Casusluk faaliyetleri için kurulan Teşkilat-ı Mahsusa, Mondros Ateşkes antlaşmasından İttihat ve Terakki Fırkası'nın sorumlu tutulması ve Enver, Talat ve Cemal Paşaların tutuklanmasıyla dağılmıştır. Talat Paşa sürgüne gönderilirken, Kara Vasıf Bey ve Kara Kemal Beylere talimat vererek tekrar gizli bir örgüt kurmalarını beyan etmiştir. Böylelikle Karakol Cemiyeti'nin kurulmasının temeli atılmıştır.¹

1.Karakol Cemiyeti'nin Kuruluşu

Karakol Cemiyeti, Millî Mücadele döneminde İstanbul'da kurulan ve Anadolu'da da önemli faaliyetlerde bulunan kuruluşlardan biridir. Karakol Cemiyeti'nin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu ile ilgili bilgiler farklı eserlerde şu şekilde verilmiştir.

¹ Aslıhan KILINÇ, ‘‘Osmanlı İstihbaratı Karakol Cemiyeti’nde Kod Adı Kullanımına Örnekler: ‘‘Nuh/ Mustafa Kemal Paşa, Musa/Ali Fuat Cebesoy, İsa/ Miralay Şevket Bey, Cengiz/ Kara Vasıf’’ **Tarih Araştırmaları Dergisi**, C.40, Sayı 70, 2021, s.256

Üst düzey İttihatçılar yurtdışına sürüldükten sonra İttihat ve Terakki Fırkası üyeleri çalışmalarına gizli bir şekilde devam ederken, Anadolu'nun birçok yerinde de işgaller baş göstermiştir. Bu sebeple, Kara Kemal tarafından Cemal, Enver ve Talat paşalardan gizli olarak kurulan "Beşler Grubu" bu işgallere karşı mücadele etmeye başlamıştır. Durumun ciddiyeti ile İttihatçılar Kara kemal, Dr. Esat Paşa, Kara Vasıf, Galatalı Şevket (Miralay Şevket Bey) ve Mustafa Kemal'in etrafında toplanmaya başlamıştır.²

Bu gizli örgütü kuran kişi hakkında çeşitli fikirler olsa da örgütün Kara Vasıf ve Miralay Şevket Bey tarafından kurulduğu bilinmektedir. O dönemin şahitlerinden Halide Edip Adıvar da örgütün Kara Vasıf Bey tarafından kurulduğunu söylemiştir. Karakol Cemiyeti'nin üst düzey yöneticilerinden Hüsamettin Ertürk örgütün kuruluşundan şöyle bahsetmiştir:

"Dünya Savaşı'nın son aylarında bir gün, Enver Paşa'nın Kuruçeşme'deki yalısında, giderayak Talat Paşa'dan emirler alan İttihatçıların meşhur Kara Kemal'i, gene eski İttihatçılardan Kurmay Albay Kara Vasıf Bey'i yalıya gizlice davet etmişti. "Vasıf, Talat Paşa'dan giderken aldığım emir gereğince arkadaşlar İttihatçılığa direnecekler. Gizli bir örgütle birbirlerine bağlanmalı ve bir parola kabul ederek bu şekilde birbirlerini tanımalıdırlar. Paşa'yla aramızda "Karakol" kelimesini kararlaştırmıştık. Bu isim her ikimizin isimlerinin başında Kara lakabının ilk harfleriyle ortaktır. Bu parolayı, "K.G." şeklinde kısaltırsak hem paşanın dediği olur hem de ikimizin sembolünü içermiş olur, ne dersin?"³

Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasi Partiler adlı eserinde Karakol Cemiyeti'nin Kasım 1919'da kurulduğunu, kuruluş merkezinin "Bab-ı Ali Caddesi Resme Fotoğrafhanesinde Baha Sait Bey'in Yazıhanesi" olduğunu, kurucularının; Reis: Kara Vasıf, Miralay Şevket, Onuncu Kafkas Fırkası Kumandanı Kaymakam Kemalettin Sami, Kaymakam Edip, Binbaşı Ali Rıza, Mütekaid Yüzbaşı Baha Sait,

² Kılınç, a.g.e., s.256

³ A.e., s.257-258

Davavekili Refik İsmail, Dr. Abdülhak Adnan (Adıvar) ve Erkan-ı Harp Kaymakamı Çolak Selahaddin Beyler olduğunu yazmıştır.⁴

Genelkurmay Başkanlığı Harp Dairesi tarafından hazırlanan Türk İstiklal Harbi adlı eser, Karakol Cemiyeti'nin kuruluş tarihini 13 Kasım 1919 olarak belirterek kesin tarih vermiştir.⁵ Fakat Mustafa Kemal Paşa Sivas Kongresi için Sivas'tayken Kara Vasıf Bey'e, "Ben Mondros Mütarekesi üzerine İstanbul'a gelince, kurulmuş olan bu Karakol Teşkilatı'nın hedefini çok iyi öğrendim." demiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın bu söylemleri cemiyetin mütareke sıralarında (Ekim-Kasım 1918) kurulduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum Genelkurmay Başkanlığı'nın belirttiği tarihin öncesine gitmektedir.⁶

Karakol Cemiyeti'nin kuruluşu ile ilgili önemli bilgilerin yer aldığı bir belgeye göre;

"Bolşeviklere, Türkiye'deki milli hareket hakkında bilgi vermek için Karakol Cemiyeti kurucularından Baha Sait Bey'in Kafkasya'ya gelirken yanında getirerek sunduğu; 'Hukuk-ı Beşer ve İstiklal-i Milliyi Muhafaza Eden Karakol Cemiyeti Türkiye Merkezi Umumisi'nin Sureti Teşkili' başlıklı belgede; 'İstanbul'da teşekkül eden ilk 'Milli Kongre'den sonra bu teşkilat arasında 'Karakol' adında 'hafî ve bitaraf' bir müessese doğdu' denilmekte ve Karakol teşkilatının '20 Teşrinievvel (Ekim) 1918'de İstanbul'da kurulduğu belirtilmektedir. Belgeyi yazan ve Kafkasya'ya götüren şahsın Karakol Cemiyeti'nin kurucularından Baha Sait Bey olduğu dikkate alınır, bu tarihin yani 20 Ekim 1918 tarihinin Karakol Cemiyeti'nin kuruluş tarihi olduğu ortaya çıkmaktadır." ⁷

⁴ Betül Aslan, "Yeni Belgeler Işığında Karakol Cemiyeti, Uşak Kongresi ve Karakol Cemiyeti'nin Bolşeviklerle Yaptığı Antlaşma", **Atatürk Dergisi**, Cilt: 4, No: 1, Erzurum 2004, s.30

⁵ A.e. s.30

⁶ Mehmet Akif Bal, "Milli Mücadele'nin Gizli Teşkilatı: Karakol Cemiyeti (1918-1920)" **Türk Dünyası Araştırmaları**, C.130, Sayı 256, 2022, s.108

⁷ Aslan, a.g.e., s. 32.

Çoğu kaynağa göre, Mondros Mütarekesi zamanlarında ortaya çıkmış ve İttihatçılar tarafından kurulan bir kuruluştur. Mütareke yaklaşırken Enver Paşa'nın yalısında olan bir toplantıda Sadrazam Talat Paşa'nın emri ile Kara Kemal Bey tarafından kurulmuştur. Kara Kemal Bey, İttihatçılardan Miralayı Kara Vasıf Bey ile görüşerek İttihatçıların bir araya gelmelerini belirtmiştir. Karakol ismi ise Kara Kemal Bey ile Kara Vasıf Beyin isimlerinin başındaki Kara sıfatından dolayı ortaya konulmuştur.⁸

Mütareke döneminin ilk gizli direniş grubu olan Karakol Cemiyeti, kısa zamanda örgütlenmiş, İstanbul'dan Anadolu'ya cephanes ve subayların kaçırılmasını sağlamış, İngiliz Muhibleri Cemiyeti gibi kuruluşların planlarını Mustafa Kemal Paşa'ya haber vermesiyle büyük hizmetler yapmıştır.⁹

Mustafa Kemal Paşa, Nutuk'ta Karakol Cemiyeti ile ilgili görüşlerini şöyle anlatmaktadır:

“Biz Erzurum'da kongre kararlarının her tarafça anlaşılmasını ve her yerde uygulanmasını sağlayacak tedbirleri almaya çalışırken, ‘Karakol Cemiyeti'nin Teşkilat-ı Umumiye Nizamnamesi’ (Karakol Cemiyeti'nin Genel Kuruluş Tüzüğü) ve ‘Karakol Cemiyeti Vezaiif-i Umumiye Talimatnamesi’ (Karakol Cemiyeti'nin Genel Görev Yönetmeliği) diye basılı birtakım kağıtların, bütün orduya, komutan, subay, herkese dağıtıldığından haberdar edildik.

Bu yönetmeliği okuyan, bana en yakın komutanlar dahi, bu teşebbüsün benden geldiğini sanarak birçok şüphe ve tereddütlere düşmüşler. Benim, bir taraftan, kongrelerle açıkça müşterek milli faaliyetlerde bulunurken, bir taraftan da esrarlı ve müthiş bir komite kurmakla uğraştığım zannına düşmüşler. Hakikaten bu teşkilatın ve

⁸ Bal, a.g.e., s. 107

⁹ https://www.mit.gov.tr/tarihce/birinci_bolum_B3.html

teşebbüslerin elebaşları İstanbul'da bulunuyorlarmış. Teşebbüslerini benim adıma ve hesabıma yapmaktaymışlar.

Karakol Cemiyeti'nin Teşkilat-ı Umumi Nizamnamesi'ne göre, genel merkez üyeleri ve sayıları ve toplantı yer ve tarzları, nasıl seçilip vazifelendirildikleri kesin olarak gizli ve saklı tutulur.

Bir de en ufak bir sırrı açığa vuran veya Karakol Cemiyetini tehlikeye atan ve hatta tehlikeye atabilecek bir şüphe getiren derhal idam olunur.

Vezaif-i Umumiye Talimatnamesi'nde de 'bir milli ordu'dan bahsolunuyor ve 'bu ordunun Başkomutanı ve büyük Kurmay heyeti, ordu ve kolordu ve tümen komutanları ve kurmayları seçilmiş ve tayin edilmiş olup, saklı ve gizli tutulur. Bunlar vazifelerini tamamen saklı tutarak gizlice yaparlar'' açıklaması okunur.

Efendiler derhal komutanları uyardım ve bu tüzük ve yönetmelik hükümlerini asla uygulamamaları lazım geldiğini ve teşebbüsün kaynağını araştırmakta olduğumu bildirdim.

Sivas'a varışından sonra, oraya gelen Kara Vasıf Beyden anladım ki, bu işi yapan kendisi ve arkadaşlarıymış.

Her halde bu hareket tarzı doğru değildi. Herkesi idamla tehdit ederek meçhul bir merkeze, meçhul bir başkomutana, meçhul birtakım komutanlara itaate mecbur kılmaya kalkışmak çok tehlikeliydi. Hakikaten, derhal, bütün ordu mensuplarında birbirlerine karşı bir güvensizlik ve korku başladı. Mesela, herhangi bir kolordu komutanının, 'benim komuta etmekte olduğum kolordunun acaba meçhul ve gizli komutanı kimdir? Bu gizli komutan acaba ne vakit ve nasıl komutayı ele alacak? Ve acaba nasıl muamele yapacak?' gibi haklı birtakım vehimlere kapılması ihtimalden uzak değildi,

Sivas'ta Kara Vasıf Bey'e, gizli merkezin gizli başkomutanının ve gizli büyükkurmay heyetinin kimler olduğunu sorduğum zaman, "Hepsi siz ve arkadaşlarınızdır" cevabını vermişti. Bu, büsbütün beni şaşırtmıştı. Bu cevap, elbette makul ve mantıklı olamazdı. Çünkü bana asla, böyle bir teşebbüs ve teşkilattan kimse bahsetmiş ve iznini almış değildi.

Bu cemiyetin, sonradan, bilhassa İstanbul'da, aynı unvan altında faaliyetine devama çalıştığı anlaşıldıktan sonra kuruluşunda ve buna dair bize vermek zorunda kaldıkları bilgilerde samimiyet bulunabileceği iddia olunamaz."¹⁰

Mustafa Kemal Paşa'nın Nutuk'ta belirttiği açıklamalara göre Karakol Cemiyeti'nin kurulmasından ve çalışmalarından ve bu durumun onun bilgisi dahilinde olmadığından oldukça rahatsız olduğu görülmektedir.

Ayrıca Karakol Cemiyeti'nin eski ittihatçılar tarafın kurulması ve kurulmasından sonra Sovyetler Birliği ile gizli ilişkilere girmiş olması, Ankara'yı dışlayarak "Bolşevik" bir ihtilal gerçekleştirmeyi hedeflemeleri Mustafa Kemal'i tedirgin etmiştir. Ve Kazım Karabekir'e bir telgraf çekerek şunları yazmıştır:

"Baha Sait Beyin Bolşeviklerle yaptığı bir muahede i ittifakiye müsveddesi ile bunun mevaddı hakkında tadilât, izahatı havi birde mutalâanâmesi melfuf idi. Mektup ve melfufatı muhteviyatında Türkiye Hükümeti muvakkate. İhtilâliyesini temsil eden Uşak kongresi heyet-i İcraiyesi ve Karakol cemiyeti ihtilaliyesiyle Kızıl mensup olup elyum Dersaadette bulunan Miralay İlyaçef beyninde tekamül eden esasatı ittifakiyenin tarafımızdan tebyiz ve imzasından sonra Karakol cemiyeti tarafından mühürlenerek teati olunacağı zikrolunuyor. İttifaknâme mevaddı umumiyetle bugünden ifasını deruhte edemeyeceğimiz

¹⁰ Gazi Mustafa Kemal, "Nutuk", Ankara, Haziran 2005, s,51-52

hususatı ihtiva ediyor. Vasıf Bey'in dahil ve harice karşı Karakol cemiyeti namı altında muvakkat bir komitenin heyeti merkeziyesi olarak hareket ettiği ve Baha Sait Bey'in Karakol cemiyetinin ve Uşak Kongresinin selâhiyatlar ve müstakil murahhası olarak Bolşeviklerle bütün memleket mukadderatına ait muhedat akt ettiği sabit oluyor.

“.... Bu hususat Rauf Bey'e bildirilmiştir. Baha Sait Beyin Baku'da bulunduğu anlaşılıyor. Oradaki zavata bu adamın cemiyetimiz ve memleketimiz namına hiçbir sıfat ve selahiyeti haiz olmadığına dair tarafı alinizden mektupla malumat verilmesini rica ederiz. Heyet-i Temsiliye namına Mustafa Kemal”¹¹

Kazım Karabekir ise bu mektup karşısında, ‘ ‘Bu ne cür 'etdir?. Uşak kongresi de kim oluyor? Kayıtsız şartsız felaketimizi mucceb olan bu cinayete nasıl irtikab etmişler?...’ ’ diyerek Mustafa Kemal'e tavr almıştır.¹² Sonrasında İstanbul'un işgali ile, elemanlarının da İngilizlerce tutuklanmasıyla Cemiyet büyük hezimete uğramış ve Heyet-i Temsiliye'nin emri ile ortadan kaldırılmıştır.

Başlarda Talat ve Enver Paşa gibi İttihatçı liderlerin Karakol Cemiyeti bünyesinde olması M. Kemal'i rahatsız etmiş ve cemiyete temkinli yaklaşmıştır. Kara Vasıf ve Mustafa Kemal arasında geçen bir konuşma şu şekildedir:

“Kuzum, Vasıf. Bu gizli mücahitler kimlerdir ve nerededirler? Bahusus bütün bu gizli teşekküllerin başkumandanı kimdir? Şunları biz de bilelim, öğrenelim!”

Bu sözlerden sonra Mustafa Kemal Paşa sözlerine şöyle devam eder: *“Sizlerin maksadı mülga İttihat ve Terakkiyi yeniden ihya etmektir. Bu suretle iktidarı yeniden ele geçirmek istiyorsunuz. Bunların farkındayım. Gizli başkumandanınızın adını da söyleyeyim. Enver Paşa'dır”*. Bu sözler üzerine Kara Vasıf itiraz ederek *“Hayır Paşam*

¹¹ Necdet Ekinci,” Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Anadolu'daki Türk ve Düşman Gizli Faaliyetleri”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Cilt:4, No:14, 1994, s.170-171

¹² A.e., s.171-172

yanılıyorsunuz. Bizim başkumandanımız sizsiniz. Talat Paşa Berlin'den gönderdiği talimatta: "Bundan sonra Başkumandanınız Mustafa Kemal Paşa'dır. Onun açtığı bayrak altında birleşiniz" diye yazmıştır."¹³

Aslında Kara Vasıf, Mustafa Kemal Paşa'nın örgütün geçmesini istediğini açıkça belli etse de Mustafa Kemal Paşa, bu görevi kabul edip etmemekte tereddüt etmektedir. Aynı zamanda Mustafa Kemal Paşa, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasından sonra bu örgütün dağıtılmasını da istemiştir.

Cemiyetin faaliyetlerinden rahatsız olan İngilizler, her yerde Karakol Cemiyeti'ni Bolşevik olmakla suçlamışlar daha ileri giderek cemiyetin içine birçok casusunu sızdırarak Anadolu'ya geçirmeyi başarmıştır. İnebolu İrtibat Zabiti Nidai Bey'in Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine gönderdiği bir yazıda İngilizlerin Ankara Hükümeti için bir tehlike olduğunu göstermektedir. "*İstanbul'da Mustafa Bey Grubunun çalıştıkları binada Şehremini İngiliz Muhipler Cemiyeti azasından Bahriye Yüzbaşı Ahmet'i görmüş ve evvel hareket edeceğimden, Binbaşı İbrahim Bey'e haber göndermemiştim. Bu kere gelen ve her veçhile şayan-ı itimat bulunan ümera tarafından bu Ahmet'in yanında birçok itimatnameler ile Bahriye Nezareti'nde dolaştığı ve ikinci şube müdürü tarafından bu hâlin müehhez edildiği...*"¹⁴

Bütün bu bilgilere göre; Mustafa Kemal açıkça hiçbir yerde karakol Cemiyeti üyesi olup olmadığını belirtmese de, Mondros Mütarekesi'nden sonra örgütün faaliyetlerini desteklediği kesindir. Çünkü Mustafa Kemal ve Kara Kemal, o sıra tutuklu olan İsmail Canbulat'ın evinde yaptıkları görüşmede, kendisine yapılan Tevfik Paşa'nın kaçırılması teklifini kabul etmediği de bilinmektedir. Bu teklifi kabul etmemiş olsa da İttihatçılar ve cemiyet ile görüşmeye devam etmiş ve 'Nuh' takma adıyla birçok gizli görüşmede yer almıştır. Cemiyette yapılan görüşmelerde "Nuh" diye anılan kişi Mustafa Kemal'in kendisidir. Aynı zamanda, gizli olan mebus namzet listeleri seçim döneminde sürekli Nuh Bey'e gönderilmiştir. Böyle gizli şifreler sadece

¹³ Kılınç, a.g.e., s.260

¹⁴ Kılınç, a.g.e., s.261

Mustafa Kemal Paşa'ya gönderilebilirdi. Bu belgeler bize Nuh isminin Mustafa Kemal Paşa tarafından kod adı olarak kullanıldığını doğrulamaktadır.¹⁵

1919 seçimlerinden sonra, 16 Mart 1920'de Son Osmanlı Meclis-i Mebusan, İngilizlerce işgal edilmiş, Kara Vasıf ve birçok üye sürgün edilmiştir. Mustafa Kemal ise, bu olayı daha önceden tahmin ettiği için İstanbul'a gelmemiş ve tutuklanmamıştır.¹⁶

2. Karakol Cemiyeti'nin Kuruluş Amacı

Başlangıçta Talat Paşa'nın emri ile kurulan cemiyet, İstanbul'daki eski ittihatçılar arasında bir dayanışma sağlamak için kurulmuştu. Cemiyet İstanbul halkını ve Anadolu yakasındaki çeteleri silahlandırmış, İstanbul- Anadolu arasında irtibatı sağlamak için de Kocaeli bölgesinde bir menzil hattı kurmuştur. Gümrükteki eski İttihatçıları teşkilatlandırarak kendi adamlarından oluşan bir kadro oluşumuna dağıtmıştır. Hatta İstanbul gazetesinin 13 Mayıs 1919 tarihli nüshasında: '*Cereyan-ı vekayiden anlaşıldığına göre, idare-i mezkurede halen müstahdem bulunan ekâbir memurinin İttihatçılardan mürekkep olması hadiset-i salifenin tekevvününe bais olmaktadır. Celb-i dikkat ederiz. Gümrük gibi mühim bir şube-i idareyi hala İttihaçıların ellerinde mi bulunduracağız?*' diye yazılmıştır.¹⁷

İngilizler Ermeni tehcirine karışan İttihatçıları tutuklamaya başlayınca İttihatçılarda bir teşkilata sığınmak zorunda kalmıştı. Karakol Cemiyeti İttihatçıları bir arada tutmak ve korumak maksadıyla kurulmuştu.¹⁸

Tarık Zafer Tunaya da Ali Fuat Paşa'dan aldığı Karakol Cemiyet-i Nizamnamesi'nin birinci maddesine göre örgütün kuruluş gayesini şu şekilde açıklamıştır. '*Karakol Cemiyet-i, milletin vahdeti, hürriyet ve hakimiyet-i mutlakasını*

¹⁵ A.e., s.261-262

¹⁶ A.e.,s. 268

¹⁷ Bülent Çukurova, "Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul Gizli Grupları", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.II, Sayı 5,1986, s.519

¹⁸ Aslan, a.g.e., s.33

ve vatanın, siyasi ve coğrafi ve iktisadi tamamı ve istiklalini te'mine çalışır. İş bu mukaddesat-ı tabiiye-i milliye ve mülkiyeyi muhil her nevi ukud, kuyud ve şurutı suret-i kat'iyede red ve keenlemyekun ad ve ilan eder. İş bu hukuk-u milliye ve mülkiyeyi her mütecaviz müstevliye karşı icabında silah kuvvetiyle müdafaa ve muhafaza için Karakol Cemiyeti, milletin kudret ve hamiyet-i milliyesine, alem-i İslamın salabat ve gayret-i diniyesine, milletlerin hukuk-u tabiyelerini teslim ve müdafaa eden teşkilat-ı beynelmileliyenin müzaheret-i medeniye ve necibanesine istinaden Türkiye'de berveçhi Ati teşkilatı icra ve izhar eder.”¹⁹

İlk başta İttihat ve Terakki Fırkası'nın üyeleri arasında gizli bir direniş grubu olan cemiyet, sonrasında Anadolu'da başlayan Millî Mücadele'yi destekleyen bir kuruluşa dönüşmüştür. Karakol Cemiyeti'nin oluşumu ile ilgili bir belgede: ‘*Harekât-ı Milliye'nin Türkiye'nin selametine matuf nazarını herhangi bir şekilde olursa olsun müdafaa etmekten ibarettir*” diye ifade edilmiştir. Cemiyet üyelerinden Fahri (Can) Bey, cemiyetin dağıttığı bir beyannamede, “Beşerin saadetini temin, milli istiklal ve hakları istihsal ve vatanın tamamını müdafaaya çalışan bir cemiyet” olduğunun ve cemiyetin amacının şu şekilde olduğunun kaydedildiğini belirtmiştir:

“Karakolun maksadı, milletlere hürriyet ve tabii haklarını ve gelişme serbestliklerini temin ettirmek ve vicdani inanç ve vatanın haklarına ve menfaatlerine muhalif, her nevi istibdadı kurmak esası dairesinde çalışan bütün hükümetler ve cemaatler ile birlikte çalışmaktadır.”²⁰

Karakol Cemiyeti İttihatçıları bir araya toplamak amacıyla kurulduğundan dolayı vatanın kurtuluşu için kendilerini yetki ve sorumluluk duyguları içinde hissettiklerinden, bir dış yardım arayışına girmişlerdir. O dönemde Sovyetler Birliği ile bir anlaşmaya gidilmiş, Sovyet Hükümet temsilcisi, anlaşmanın imzalanmasından sonra altın ve diğer yardımları sağlayacağını belirtmiştir. Türkiye de buna karşılık bir tabur askeri Kafkasya'ya gönderecekti. Karakol Cemiyeti, Damat Ferit Hükümeti'nin

¹⁹ Kılınç, a.g.e., 259

²⁰ Aslan, a.g.e., s.33-34

ve İngilizlerin kontrolü altında olan ambar ve depolardan, 56000 mekanizma, 320 makinalı tüfek, 1500 tüfek, bir batarya top, 3000 sandık cephane, 10000 ton kadar malzeme ve askeri malzemeyi, yeni kurulan ordu için gizlice almışlar ve bunun yanında önemli kişileri de Anadolu'ya ulaştırarak Millî Mücadele için önemli işler yapmışlardır.²¹

3. Karakol Cemiyeti'nin Mührü

Resim 1. Karakol Cemiyeti'nin Orijinal Mührü²²

Mühürde, bir ay yıldız görülmektedir. Tam ortasında hilal şeklindeki ayın içerisinde “*Heyet-i Merkeziye hukuk-ı beşer ve istiklal-i milliyi muhafaza eder*” yazılıdır.

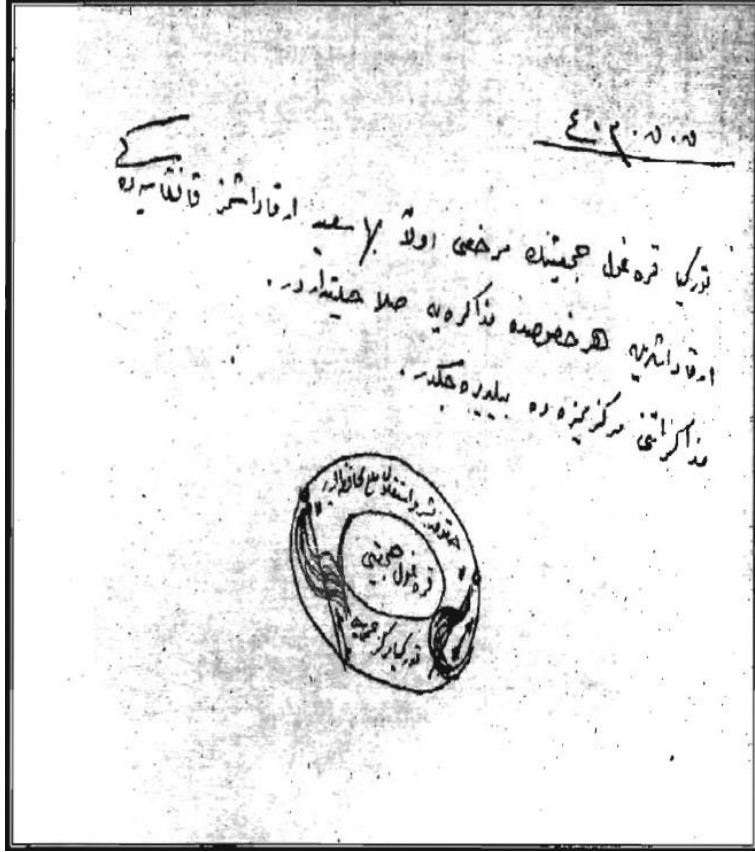

²¹ Ekinci, a.g.e., s.169-170

²² Mesut Aydın, Milli Mücadele Yıllarında Türkiye Büyük Millet Meclisi Lehinde İstanbul'da Faaliyet Gösteren Gizli Bir Grup: Zabitan Grubu (27 Ekim 1920- 20 Eylül 1921)”, **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, No:1, 1990, s.25

Resim 2. Karakol Cemiyeti'nin İngilizler Tarafından Ele Geçirilen Tatbiki Mührü²³

Bu mühür Karakol Cemiyeti'nin aslına sadık kalınarak, elde edilen ve arkada verilen açıklamaya göre üzerinde bazı işaretlemeler yapılmıştır.

Resim 3. Karakol Cemiyeti Tarafından Baha Sait Bey'e Verilen Yetki Belgesi²⁴

²³ A.e., s. 26

²⁴ Aslan, a.g.e., s.55

Resim 4. Karakol Cemiyeti Tarafından Baha sait Bey'e Verilen Yetki Belgesinde Yer Alan Mührün Detayı²⁵

Baha Sait Bey'in Kafkasya'da Bolşevikler'le yapılacak görüşmelerde yetkili olduğuna dair oluşturulan belgede Resim 3 ve 4'te görülen mühür bulunmaktadır. Bu mühürde, mührün her iki başında tuğlar, tuğların başlarında ay yıldız ve onlara paralel olarak ok işaretleri vardır. Mührün üst kısmında "*Hukuk-ı Beşer ve İstiklal-i Milliyi Muhafaza Eder*" yazısı, orta kısımda "*Karakol Cemiyeti*", alt kısımda ise "*Türkiye Merkezi Umumisi*" yazıları bulunmaktadır.²⁶

Her iki mührün de çok itinalı çizilmediği görülmektedir. İçlerinde bulunan yazılar farklı gibi durmasına karşın aynı yazılardır. '*Karakol Cemiyeti ve Türkiye Merkezi Umumisi'nin Suret-i Teşkili*' adlı bir belgede; cemiyetin kabul ettiği resmi mühürde, Cemiyetin unvanı, '*Avrupa Kapitalizm ve Emparyalizmi Aleyhine Asya İhtilal-i Umumisi*' iken, Türkiye'de mahsuru olacağı düşünüldüğünden '*Hukuk-ı Beşer ve İstiklal-i Milliyi Muhafaza Eder*' olarak değiştirilmiştir. Bu bilginin doğruluğu tartışılrsa da Karakol Cemiyeti'nin Bolşeviklerle olan yakın temasından dolayı mührü de onların kullandığı kavramlardan oluşturmak istemiş olabilir.²⁷

²⁵ A.e.,s. 36

²⁶ Aslan, a.g.e., s.36

²⁷ A.e., s.36

SONUÇ

Karakol Cemiyeti, halkın ve ülkenin güvenliği için gerekli önlemleri almak, istihbarat faaliyetlerinde bulunmak toplumun düzenini sağlamak için büyük çaba harcamış gizli bir örgüttür. Özellikle 1. Dünya Savaşı sırasında artan milliyetçilik duygularıyla Millî Mücadele'yi destekleyen bir kuruluş olmuştur.

Kuruluş tarihi hakkında farklı bilgiler olmasına rağmen, Kasım 1919'da kurulduğuyla ilgili kesin tarih olan belgeler mevcuttur. Fakat Mustafa Kemal Paşa Sivas Kongresi sırasında Kara Vasıf Bey'e Cemiyet ile ilgili söylediği bir sözle, cemiyetin mütareke sıralarında (Ekim-Kasım 1918) kurulduğu da ortaya çıkmaktadır.

Anadolu'ya önemli kişileri transfer etmek ve İstanbul'un semtlerine ve Anadolu'ya silah ve mühimmat taşıyarak Millî Mücadele'ye büyük ölçüde katkı sağlamışlardır.

Cemiyetin kuruluşunun başlarında, Mustafa Kemal Paşa, örgütün kurulması ve faaliyetlerinin onun bilgisi dâhilinde olmadığı için rahatsız olduğunu Nutuk'ta yer alan açıklamalarında belirtmiştir. Enver Paşa'nın cemiyetin lideri olduğunu düşünüyor olması ve cemiyetin Bolşevik bir ihtilali destekliyor olmaları, Mustafa Kemal'in Karakol Cemiyeti'ne karşı temkinli yaklaşmasına neden olmuştur. Sonuç olarak Mustafa Kemal, Karakol Cemiyeti'ne her ne kadar temkinli yaklaşırsa ve bir üyesi olduğunu dile getirmese de bazı belgelere göre örgütün üst düzey kurmayları arasında faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

ASLAN, Betül, "Yeni Belgeler Işığında Karakol Cemiyeti, Uşak Kongresi ve Karakol Cemiyeti'nin Bolşeviklerle Yaptığı Anlaşma", **Atatürk Yolu Dergisi**, C.IV., S.1, 2004, s.29-63

ATATÜRK, Mustafa Kemal: **Nutuk**, Ankara, Haziran 2005

AYDIN, Mesut: Milli Mücadele Yıllarında Türkiye Büyük Millet Meclisi Lehinde İstanbul'da Faaliyet Gösteren Gizli Bir Grup: Zabitan Grubu (27 Ekim 1920- 20 Eylül 1921) **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı 1, 1990, s.25

BAL, Mehmet Akif: Milli Mücadele'nin Gizli Teşkilatı: Karakol Cemiyeti (1918-1920), **Türk Dünyası Araştırmaları**, C.130, Sayı 256, 2022, s.108

ÇUKUROVA, Bülent: Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul Gizli Grupları, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.II, Sayı 5,1986, s.519

EKİNCİ, Necdet: Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Anadolu'daki Türk ve Düşman Gizli Faaliyetleri, **Atatürk Yolu Dergisi**, 1994, Cilt:4, Sayı:14, 1994, s.169-170

https://www.mit.gov.tr/tarihce/birinci_bolum_B3.html

KILINÇ, Aslıhan: Osmanlı İstihbaratı Karakol Cemiyeti'nde Kod Adı Kullanımına Örnekler: "Nuh/ Mustafa Kemal Paşa, Musa/ Ali Fuat Cebesoy, İsa/ Miralay Şevket Bey, Cengiz/ Kara Vasıf" **Tarih araştırmaları Dergisi**, C.40, Sayı 70, 2021, s.256-261